

A-1686

INSTYTUT TURYSTYKI

TURYSTYKA MŁODZIEŻY SZKÓŁ PONADPODSTAWOWYCH
W 1995 ROKU I W OKRESIE ZIMOWEJ PRZERWY
SEMESTRALNEJ 1996 ROKU

Opracowała: Z. Lubowicz

Warszawa - sierpień 1996

SPIS TREŚCI

	Str.
Uwagi wstępne	3
I. PODSTAWOWE DANE METODOLOGICZNE	4
II. AKTYWNOŚĆ TURYSTYCZNA MŁODZIEŻY W 1995 ROKU.....	6
1. Ogólny obraz krajowych i zagranicznych wyjazdów turystycznych młodzieży	6
2. Typy zachowań podczas wyjazdów turystycznych	11
III. AKTYWNOŚĆ TURYSTYCZNA MŁODZIEŻY W OKRESIE WAKACJI LETNICH 1995 ROKU (Dane porównawcze z 1994 rokiem i z wyjazdami młodzieży ze szkół niepublicznych)	13
1. Charakterystyka wyjazdów młodzieży	13
2. Podstawowa przyczyna nieuczestniczenia w turystyce w czasie wakacji letnich	19
IV. AKTYWNOŚĆ TURYSTYCZNA MŁODZIEŻY W OKRESIE ZIMOWEJ PRZERWY SEMESTRALNEJ 1996 ROKU	21
1. Ogólny obraz krajowych i zagranicznych wyjazdów turystycznych młodzieży	21
2. Podstawowa przyczyna nieuczestniczenia w turystyce w czasie ferii zimowych	26
V. PLANY WYJAZDOWE MŁODZIEŻY DOTYCZĄCE WAKACJI LETNICH 1996 ROKU	28
1. Ogólny obraz krajowych i zagranicznych planów wyjazdowych	28
VI. DETERMINANTY AKTYWNOŚCI TURYSTYCZNEJ	31
Uwagi końcowe	33

UWAGI WSTĘPNE

Od 1990 roku Instytut Turystyki, na zlecenie Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki prowadzi coroczne badanie dotyczące turystyki młodzieży szkół ponadpodstawowych na reprezentatywnej próbie uczniów tych szkół.

Celem tych badań jest ustalenie:

- wielkości ruchu turystycznego oraz roli turystyki w samodzielnej i zorganizowanej aktywności młodzieży, jak też przyczyn nieuczestniczenia w turystyce pewnej grupy młodzieży,
- form organizacyjnych wyjazdów krajowych i zagranicznych,
- preferencji turystycznych dotyczących wyjazdów w okresie wakacji letnich, następnego roku kalendarzowego.

Dotychczas zrealizowane badania były swoistą retrospekcją, bowiem obejmowały wszystkie wyjazdy uczniów w minionym roku kalendarzowym i w okresie zimowej przerwy semestralnej następnego roku, kiedy badanie realizowano.

W bieżącym roku, badanie miało przebiegać w dwóch etapach:

I etap, to badanie wyjazdów w 1995 roku i w okresie zimowej przerwy semestralnej 1996 roku (oraz preferencji dotyczących wakacji letnich 1996 roku - prognoza). Badanie zrealizowano na przełomie II/III.br.

II etap - to badanie wyjazdów podczas wakacji letnich 1996 roku (sprawdzenie prognozy) oraz preferencji wyjazdowych dotyczących ferii zimowych 1997 roku.

Termin realizacji II etapu badań przewidywano na przełomie IX/X.1996r.

Taka procedura wynikała z potrzeb European Travel Commision. Z powodu braku funduszy II etap badań nie będzie zrealizowany.

I. PODSTAWOWE DANE METODOLOGICZNE

Zmiany w szkolnictwie spowodowały konieczność wylosowania w bieżącym roku nowej, reprezentatywnej próby badawczej, uwzględniającej szkoły społeczne i prywatne, które stanowią blisko 1/4 szkół ponadpodstawowych w naszym kraju. Wylosowano więc dwie próby.

Próba zasadnicza liczyła 100 szkół ponadpodstawowych, a jej struktura odpowiadała strukturze zbiorowości wszystkich szkół ponadpodstawowych w kraju: terytorialnej i według miejscowości, w których zlokalizowane są szkoły.

W próbie podstawowej obok 98 szkół państwowych były 2 szkoły prywatne (społeczne). Wielkość próby - 1600 uczniów.

Druga próba, to szkoły niepaństwowe - 23 prywatne licea ogólnokształcące. Ta próba służy porównaniom obrazu turystyki realizowanej przez uczniów szkół publicznych i szkół prywatnych.

I etap badań zrealizowano na przełomie II/III.1996 roku badając uczniów wylosowanych z poszczególnych klas w wylosowanych szkołach.

Z próby reprezentatywnej odpowiedziały 94 szkoły, a z nich:

- 570 uczniów liceów ogólnokształcących
- 637 uczniów liceów i techników zawodowych
- 296 uczniów zasadniczych szkół zawodowych.

Do analizy włączono 1503 odpowiedzi, co stanowi 94% wylosowanej do badań populacji

Z próby szkół niepublicznych odpowiedziało 176 uczniów (44%) z 11 liceów ogólnokształcących.

Badania zrealizowano metodą ankiety pocztowej i przeprowadzili je odpowiednio przeszkoleni nauczyciele.

Charakterystykę badanych populacji wg. wybranych zmiennych społeczno-demograficznych przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Charakterystyka badanej próby

Liczba badanych ogółem, w tym według	Próba zasadnicza		Szkoły społeczne i prywatne	
	Lb	%	Lb	%
	1503	100,0	176	100,0
Płci -				
chłopcy	685	45,6	60	34,0
dziewczęta	818	54,4	116	66,0
Typu szkoły				
ZSZ	296	19,7	-	-
LZ-TZ	637	42,3	-	-
LO	570	38,0	176	100,0
Klasy -				
I	457	30,4	42	23,9
II	408	27,2	47	26,7
III	381	25,4	40	22,7
IV	257	17,0	47	26,7
Miejscowości zamieszkania -				
do 20 tys. mieszkańców	198	13,2	19	10,8
pow. 20-100 tys. mieszkańców	409	27,2	54	30,7
pow. 100 tys. mieszkańców	467	31,0	77	43,7
wieś	429	28,6	26	14,8
Subiektywnej oceny sytuacji materialnej rodziny:				
bardzo dobra	96	6,3	44	25,0
dobra	597	39,8	103	58,5
przeciętna	719	47,9	25	14,2
raczej zła	75	5,0	4	2,3
zła	16	1,0	-	-

II. AKTYWNOŚĆ TURYSTYCZNA MŁODZIEŻY W 1995 ROKU

1. Ogólny obraz krajowych i zagranicznych wyjazdów turystycznych młodzieży

Analizując aktywność turystyczną młodzieży szkół ponadpodstawowych w 1995 roku dokonamy porównania z rokiem 1994 oraz odniesiemy ją do grupy uczniów ze szkół społecznych i prywatnych. Ostatnie dane będą orientacyjne, bowiem uzyskaliśmy 44% odpowiedzi z wylosowanej próby uczniów tych szkół.

Z próby reprezentatywnej, od której uzyskano 94% odpowiedzi w 1995 roku, w różnego rodzaju wyjazdach krajowych i zagranicznych, uczestniczyło 90,7% uczniów, (tab. 1a).

Na uwagę zasługują następujące zjawiska:

- na prawie niezmiennym poziomie w dwóch kolejnych latach utrzymuje się uczestnictwo uczniów w wyjazdach podczas całego roku (88-91%),
- wzrosła aktywność turystyczna młodzieży w czasie wakacji letnich (o 5%). W 1995 r. wyjechało poza miejscowość stałego zamieszkania 92,3% uczniów,
- zdecydowanie (o 9%) wzrosła liczba uczestników wyjazdów zagranicznych oraz uczestniczących w wyjazdach weekendowych (o ok. 8%),
- prawie 100% uczniów szkół społecznych i prywatnych uczestniczyło w różnego rodzaju wyjazdach.

Podkreślenia wymaga fakt dwukrotnie częstszego udziału tych uczniów w wyjazdach za granicę (69,2%), co jest zasługą zarówno szkół organizujących obozy językowe i inne oraz zamożności rodziców korzystających z usług biur podróży i innych organizacji turystycznych.

Tabela 1a. Uczestnictwo w turystyce w 1995 i 1994 roku

Wyszczególnienie	1994		1995			
	N 2606		N 1503		Szk. społ. i pryw. N 176	
	Lb	%	Lb	%	Lb	%
Nie uczestniczący w wyjazdach	311	11,9	140	9,3	4	2,3
Uczestniczący w wyjazdach	2295	88,1	1364	90,7	172	97,7
W tym, w wyjazdach:						
- za granicę	501	22,0	421	30,9	119	69,2
- jednodniowych	1788	77,9	-	-	-	-
- 2-3 dniowych	1754	76,4	1130	82,9	156	90,7
- podczas wakacji letnich	2000	87,1	1259	92,3	164	93,2

Organizatorem wyjazdów 2-3 dniowych (tab.2) byli w kolejności: rodzice, szkoła i inny organizator, czyli sama młodzież.

Na uwagę zslugują następujące tendencje:

- udział rodziny w organizowaniu wyjazdów z roku na rok zwiększa się,
- udział szkół publicznych w organizacji wyjazdów systematycznie maleje, co łączy się zarówno z niechętną motywacją młodzieży do krótkich, zorganizowanych wyjazdów podczas których jest określony program i brak "luzu", a w szczególności z niedoborami finansowymi wielu rodzin.

Odmiennie kształtuje się obraz wyjazdów organizowanych przez szkoły niepubliczne. W wyjazdach krótkich uczestniczyła blisko połowa młodzieży (47,4%). Młodzież uczęszczająca do szkół społecznych i prywatnych dwukrotnie częściej niż ze szkół publicznych korzystała z usług biur podróży i innych organizacji turystycznych.

Tabela 2. Organizatorzy i forma organizacyjna wyjazdów 2-3 dniowych

Wyszczególnienie	1994	1995			
	N 1754	N 1130		Szkoly społeczne i prywatne N 156	
	%	Lb	%	Lb	%
- Szkoła, klasa	35,0	348	30,8	74	47,4
- Zakład pracy rodziców	4,0	64	5,7	3	1,9
- Rodzice indywidualnie	58,0	711	62,9	94	60,3
- Biuro podróży lub organizacja turyst.	5,0	56	5,0	17	10,9
- Inny organizator	32,0	342	30,2	52	33,3
Forma organizacyjna wyjazdu					
- Wycieczka, biwak	57,0	621	55,0	100	64,1
- Wyjazd do rodziny	49,0	544	48,1	48	30,8
- Wyjazd na działkę	6,0	81	7,2	17	10,9
- Wyjazd do znajomych	24,0	243	21,5	57	36,5
- Inny wyjazd	22,0	299	26,5	54	34,6

Podobnie jak w 1994 roku dominującą formą organizacyjną wyjazdów weekendowych były wycieczki i biwaki oraz wyjazdy do rodziny. Liczba wyjeżdżających do rodziny w przekroju kilku lat systematycznie maleje i to zjawisko zdaje się być tendencją trwałą.

Uczniowie szkół niepublicznych znacznie częściej niż ich koledzy ze szkół publicznych korzystali z gościnności znajomych i z innych wyjazdów.

Wyjazdy za granicę

Tabela 3. Częstotliwość oraz czas trwania pobytu za granicą

Wyszczególnienie	1994	1995			
	N=501	N=421		Szkoly niepubliczne N=119	
	%	Lb	%	Lb	%
1 raz	78,4	268	63,7	63	52,9
2 razy	15,0	80	19,0	24	20,2
3 i więcej razy	6,6	73	17,3	32	26,9
Czas trwania najdłuższego pobytu za granicą wg liczby dni					
1 dzień	17,8	57	13,5	6	5,0
2-3 dni	8,4	28	6,7	5	4,2
4 dni	4,0	26	6,2	12	10,1
5-6 dni	6,8	33	7,8	3	2,5
7-14 dni	38,1	195	46,3	59	49,6
15-30 dni	20,6	65	15,4	25	21,0
pow. 30 dni	4,3	17	4,0	9	7,6

W wyjazdach za granicę w 1995 roku uczestniczyło 30,9% uczniów szkół publicznych i wskaźnik ten w stosunku do 1994 roku wzrósł o 9%. Jeszcze więcej (69,2%) młodzieży ze szkół niepublicznych wyjechało poza granice naszego kraju.

Spośród uczestniczących w wyjazdach zagranicznych dominująca grupa młodzieży (63,7%) uczestniczyła w wyjeździe jeden raz, ale też wzrósł wskaźnik młodzieży wyjeżdżającej wielokrotnie, a zwłaszcza trzy i więcej razy (wzrost o 11%).

Wyjazdy wielokrotne charakteryzują przede wszystkim uczniów szkół niepublicznych, z których 1/4 dwukrotnie odwiedzała nasz kraj i ponad 25% ponad 3 i więcej razy.

W turystyce zagranicznej dominowały wyjazdy długie, trwające 7-14 dni (46,3%) oraz powyżej 15 dni (19,4%). Młodzi turyści jednodniowi stanowili 13,5% . W stosunku do 1994 roku wzrosła liczba uczniów

realizujących długie pobyty poza krajem.

Uczniowie szkół niepublicznych stanowili grupę uprzywilejowaną w stosunku do uczniów szkół publicznych, bowiem spośród nich:

- więcej uprawiało turystykę zagraniczną,
- więcej realizowało wyjazdy długie oraz krótkie połączone z 1-2 noclegami.

Najczęściej odwiedzane przez młodzież szkół publicznych kraje (tab.4) to w kolejności: Czechy i Słowacja oraz Niemcy (ponad 45%) Austria i Francja (po 14%).

Znacząco, bo o połowę, wzrosła liczba młodzieży przebywającej we Włoszech (12%).

Odnotowano również niewielki wzrost przebywających w krajach byłego ZSRR oraz w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie.

Uczniowie szkół niepublicznych znacznie częściej niż publicznych przebywali w Niemczech, prawie dwukrotnie częściej we Francji i Włoszech oraz w Wielkiej Brytanii, co łączyć można z zorganizowanymi wyjazdami połączonymi z kontynuacją nauki języków obcych (obozy językowe).

Tabela 4. Odwiedzane kraje

Wyszczególnienie	1994	1 9 9 5			
	N 501	N 421		Szkoly niepubl. N=119	
	%	Lb	%	Lb	%
Niemcy	47,5	191	45,4	68	57,1
Kraje byłego ZSRR	3,2	21	5,0	9	7,6
Czechy, Słowacja	47,7	201	47,7	46	38,7
Węgry	6,0	29	6,9	4	3,4
Bułgaria	0,6	2	0,5	-	-
Austria	11,2	59	14,0	18	15,1
Francja	14,0	59	14,0	35	29,4
Włochy	6,2	51	12,1	24	20,2
Wielka Brytania	3,0	16	3,8	10	8,4
Grecja	-	3	0,7	1	0,8
Turcja	-	2	0,5	1	0,8
Kraje Beneluksu	6,0	32	7,6	14	11,8
Kraje Skandynawskie	2,6	16	3,8	4	3,4
Inne kraje Europy	2,6	24	5,7	13	10,9
Stany Zjednoczone, Kanada	0,2	6	1,4	2	1,7
Inne kraje pozaeurop.	0,4	1	0,2	5	4,2

2. Typy zachowań podczas wyjazdów turystycznych

Poprzez wyjazdy turystyczne młodzież realizuje różne cele i zaspokaja różne potrzeby.

Czy i w jakim kierunku zmienia się sposób zagospodarowania czasu wolnego przez uczniów ilustruje tab. 5.

Tabela 5. Zachowania młodzieży podczas wyjazdów turystycznych^x

Wyszczególnienie	1994	1 9 9 5			
	N 2295	N 1363		Szkoły niepubl. N 172	
	%	Lb	%	Lb	%
- wypoczynek, sen, spacer	43,0	650	47,7	100	58,1
- życie towarzyskie i rozrywk.	52,0	755	55,4	102	59,3
- zwiedzanie, poznawanie zabytków	31,0	443	32,5	82	47,7
- realizacja własnego hobby np. fotografowanie, wędkarstwo itp.	10,0	211	15,5	34	19,8
- podnoszenie kwalifikacji np. nauka języków obcych, kursy itp.	5,0	75	5,5	33	19,2
- łącznie wypoczynku z pracą fizyczną	12,0	151	11,1	14	8,1
- odwiedziny krewnych i znajomych	30,0	493	36,2	59	34,3
- inaczej	15,0	211	15,5	19	11,0

^xodsetki nie sumują się, ponieważ młodzież mogła dokonywać kilku wyborów.

W 1995 roku uczniowie szkół publicznych wskazywali w kolejności na realizację następujących celów:

- towarzyskich i rozrywkowych - 55,4%
- wypoczynkowych - 47,7%
- odwiedzin krewnych i
znajomych - 36,2%
- poznawczych - 32,5%

W stosunku do 1994 roku o 6% wzrosła liczba uczniów zaspokajających potrzebę kontaktów rodzinnych oraz o 4,7% realizujących potrzeby zdrowotne (wypoczynek, sen, spacer). Wzrosła również liczba uczniów nastawionych na realizację własnego hobby.

Na niezmiennym poziomie realizowane były takie cele, jak podnoszenie kwalifikacji (w granicach 5%) oraz łączenie pracy fizycznej z wypoczynkiem (ok. 11%).

Czy są to tendencje trwałe powinny pokazać następne badania.

Gdy idzie o młodzież szkół niepublicznych, to równorzędnie traktowała ona potrzeby towarzysko-rozrywkowe oraz zdrowotne (blisko 60%), a następnie (47,7%) potrzeby poznawcze - zwiedzanie, poznawanie zabytków architektury, pomników przyrody itp.

Podobnie jak w ogólnej populacji badanych, 1/3 uczniów szkół niepublicznych realizowało kontakty rodzinne.

Charakterystyczne jest jednak to, że trzykrotnie częściej młodzież tych szkół wymieniała podnoszenie kwalifikacji zawodowych (19,2%), a nadto doskonalenie jakiejś dziedziny zainteresowań co znalazło odzwierciedlenie w realizacji różnego rodzaju hobby.

III. AKTYWNOŚĆ TURYSTYCZNA MŁODZIEŻY W OKRESIE WAKACJI LETNICH 1995 ROKU

(Dane porównawcze z 1994 rokiem i z wyjazdami młodzieży
ze szkół niepublicznych)

1. Charakterystyka wyjazdów młodzieży

W 1995 roku, 92,3% uczniów szkół publicznych przebywało poza miejscowością stałego zamieszkania, czas wolny od nauki spędzając, jak omówiono uprzednio.

Z reprezentatywnej próby młodzieży liczba uprawiających turystykę podczas wakacji letnich wzrosła o 5% w stosunku do 1994 roku. Nie odnotowano różnic między szkołami publicznymi i szkołami niepublicznymi. Ze szkół niepublicznych wyjechało na wakacje 93,2% młodzieży.

Wyłączając wyjazdy jednodniowe, uznać można, iż uczniowie uprawiali turystykę dość intensywnie zarówno ze względu na czas, częstotliwość i czas trwania najdłuższego wyjazdu (tab. 6.).

Częstotliwość wyjazdów charakteryzują 1-2 wyjazdy podczas wakacji (57% w 1995 roku), ale też 1/4 uczniów wyjeżdżała 3-4 razy i 17% - 5 i więcej razy.

Młodzież szkół niepublicznych najczęściej realizowała 3-4 wyjazdy, ale też częściej były to wyjazdy dłuższe, powyżej 7 dni.

Długość pobytu określono na podstawie odpowiedzi na pytanie - ile dni trwał najdłuższy wyjazd.

W 1995 roku o 3% więcej niż w 1994 roku młodzieży szkół publicznych realizowała wyjazdy trwające powyżej 7 dni. Najczęściej wyjeżdżano na 7-14 dni (47,7%) i 15-30 dni (32,2%).

Młodzież szkół niepublicznych rzadko realizowała wyjazdy jednodniowe. 94,5% uczniów łącznie przebywało na wyjazdach długich, trwających 7 i więcej dni.

Organizacyjną formą wyjazdów podobnie jak w 1994 roku był wyjazd do rodziny, choć nieco rzadziej niż w 1995 roku oraz wczasy z kimś z rodziny (wzrost o 5% w stosunku do 1994 roku).

Na niezmiennym poziomie utrzymały się wskaźniki uczestniczących w obozach wypoczynkowych; obozach turystyki kwalifikowanej, w których uczestniczył mniej więcej co dziesiąty uczeń.

Uczniowie szkół niepublicznych zdecydowanie częściej niż omówieni wyżej przebywali na wczasach rodzinnych (46,3%), rzadziej czas spędzali u rodziny lub znajomych. 1/5 uczniów uczestniczyła w obozach wypoczynkowych i 28% przebywało na obozach turystyki kwalifikowanej.

Organizatorami wyjazdów wakacyjnych młodzieży w 1995 roku byli rodzice (50,7%) i sami zainteresowani, którzy organizowali swoje wyjazdy wspólnie z kolegami (34,9%).

Odnosić można niewielki, w stosunku do 1994 roku, wzrost roli rodziców, jako organizatorów wyjazdów.

Dla młodzieży szkół niepublicznych, trzykrotnie częściej (15,2%) wyjazdy organizowała szkoła i jej agendy, dwukrotnie częściej kluby sportowe i trzykrotnie częściej biura podróży lub przedsiębiorstwa turystyczne. Odwrotną tendencję obserwujemy, gdy idzie o udział zakładów pracy w organizacji wyjazdów. Zakłady pracy w niewielkim zakresie bo dla 8,6% uczniów szkół publicznych zorganizowały wyjazd i o połowę rzadziej (4,3%) dla młodzieży szkół prywatnych i społecznych).

Tabela 6. Częstość, czas trwania, rodzaj i organizatorzy
wyjazdów wakacyjnych

Wyszczególnienie	1994 r. 1 9 9 5 r.				
	N 2295	N 1503		Szkoly niepubl. N 174	
	%	Lb	%	Lb	%
1	2	3	4	5	6
Uczestniczący w wyjazdach	88,1	1259	92,3	164	93,2
Częstość wyjazdów w czasie wakacji letnich					
1-2 razy	59,0	717	56,9	76	46,3
3-4 razy	24,0	329	26,1	65	39,6
5-6 razy	8,0	110	8,7	12	7,3
7 i więcej	9,0	103	8,2	11	6,7
Czas trwania najdłuższego wyjazdu					
1 dzień	4,0	36	2,9	3	1,8
2-3 dni	4,0	35	2,8	1	0,6
4 dni	2,0	33	2,6	1	0,6
5-6 dni	6,0	64	5,0	4	2,4
7-14 dni	46,0	600	47,7	81	49,4
15-30 dni	30,0	405	32,2	59	36,0
pow. 30 dni	8,0	86	6,8	15	9,1
Rodzaj wyjazdu					
- obóz wypoczynkowy	13,0	186	14,8	34	20,7

1	2	3	4	5	6
- obóz kwalifikowany np. wędrowny, sportowy, językowy	11,0	143	11,4	46	28,0
- kolonie lub obóz zdrowotny, sanatorium	4,0	50	4,0	3	1,8
- biwak	24,0	305	24,2	35	21,3
- wczasy z kimś z rodziny	26,0	389	30,9	76	46,3
- wyjazd do rodziny, znajomych	58,0	715	56,8	69	42,1
- wyjazd na działkę	7,0	88	7,0	20	12,2
- inny	20,0	267	21,2	54	32,9
=====					
Organizatorzy wyjazdów wakacyjnych					
=====					
- organizowałem sam	31,0	392	31,1	51	31,1
- razem z kolegami	35,0	440	34,9	59	36,0
- organizowali rodzice, (rodzeństwo) i z nimi wyjechałem	46,0	638	50,7	89	54,3
- organizował zakład pracy rodziców	8,0	108	8,6	7	4,3
- organizowała szkoła lub organizacje działające na terenie szkoły	4,0	66	5,2	25	15,2
- organizował klub sportowy	4,0	56	4,4	16	9,8
- biuro lub przeds. turystyczne	4,0	82	6,5	33	20,1
- parafia (wspólnota religijna)	6,0	80	6,4	14	8,5
- inny organizator	10,0	118	9,4	26	15,9

Tabela 7. Środki transportu i baza noclegowa wykorzystywane podczas wyjazdów wakacyjnych 1995 roku ^x

Wyszczególnienie	1994	1995			
	N 2295	N 1259		Szk. niepubliczne N = 164	
	%	Lb	%	Lb	%
PKP	45,1	594	47,2	84	51,2
PKS	36,2	440	34,9	49	29,9
Prywatny samochód	51,4	710	56,4	121	73,8
Autokar/autobus	19,3	255	20,3	47	28,7
Komunikacja miejska	4,8	80	6,4	23	14,0
Motocykl/rower	11,4	152	12,1	14	8,5
Autostop	6,1	90	7,1	12	7,3
Samolot	0,8	9	0,7	12	7,3
Inaczej	3,5	45	3,6	3	1,8
=====					
Baza noclegowa					
=====					
Schronisko młodzieżowe, dom wycieczkowy	9,9	134	10,6	24	14,6
Kwatera prywatna, pensjonat	11,5	189	15,0	56	34,1
Mieszkanie rodziny/znajomych	56,9	724	57,5	75	45,7
Camping, pole namiotowe	37,8	484	38,4	62	37,8
Hotel, motel, zajazd	5,8	97	7,7	40	24,4
Ośrodek wczasowy, dom wczasowy	12,1	191	15,2	36	22,0
Dom letniskowy na działce	7,8	107	8,5	26	15,9
Inaczej	9,1	115	9,1	21	12,8

^x Odsetki nie sumują się, bowiem młodzież wskazywała na kilka danych.

Środki transportu. Korzystanie ze środków transportu, w trakcie odbywania podróży, to jeden z elementów organizacji podróży.

Młodzież korzystała z różnych środków transportu (tab. 7.), najczęściej jednak z prywatnego samochodu (56,4%), co łączyć można z faktem uprawiania turystyki rodzinnej i nieco częściej aniżeli w 1994 roku z kolei (47,2%).

Ponad 1/3 uczniów podróżowała autobusami PKS, rzadziej autokarem/autobusem, ale też rzadko korzystała z usług biur podróży.

Różnice w organizacji przemieszczania się pomiędzy uczniami szkół publicznych i niepublicznych polegają na tym, że ci drudzy znacznie częściej korzystali z samochodu (73,8%), autokaru/autobusu (28,7%) oraz samolotu. Przemieszczanie się autokarem oraz samolotem łączyć można z uprawianiem turystyki edukacyjnej - organizowanej przez szkoły.

Warto wspomnieć o malejącej roli autostopu w realizacji podróży.

Baza noclegowa (tab.7.), z której korzystali badani, to głównie mieszkanie rodziny/znajomych, co jest oczywiste w związku z najczęstszymi choć wykazującymi tendencję malejącą, wyjazdami do rodziny. Z tej bazy noclegowej korzystało 57,7% uczniów szkół publicznych i mniej niż połowa (45,7%) respondentów szkół niepublicznych.

Ponad 1/3 młodzieży w przekroju dwu lat korzystała z campingów i pól namiotowych i wyboru tej bazy noclegowej nie różnicował charakter szkół do których uczęszczali badani.

Uczniowie szkół społecznych i prywatnych, dwukrotnie częściej niż młodzież z próby zasadniczej, mieszkali w kwaterach prywatnych i pensjonatach (34,1%), trzykrotnie częściej w bazie hotelowej (24,4%) i dwukrotnie częściej w domach letniskowych na dziełce.

Co dziesiąty uczeń korzystał ze schronisk młodzieżowych i domów wycieczkowych.

Tak więc, najpopularniejszą bazą noclegową dla ogółu młodzieży (próba reprezentacyjna), było mieszkanie rodziny oraz camping i pole namiotowe.

2. Podstawowa przyczyna nieuczestniczenia w turystyce w czasie wakacji letnich

Z ogólnej populacji badanych, w czasie wakacji 1995 roku (pomijając wyjazdy jednodniowe) turystyki nie uprawiało 7,7% uczniów. Ze szkół niepublicznych odsetek ten wynosił 5%.

Uczniom tym zadano pytanie o jedną, najważniejszą przyczynę, która uniemożliwiła wyjazd (tab. 8.).

W stosunku do 1994 roku nieznacznie wzrosła liczba osób wskazujących na brak funduszy (30,8%), które pozwoliłyby zrealizować wyjazd,

- zmalał o 10% odsetek wskazujących na "pomoc rodzinie w pracy" jako czynnik blokujący wyjazd,
- o 5% wzrosła liczba wskazujących na konieczność podjęcia pracy zarobkowej.

Generalnie, najczęściej uczniowie wskazywali:

- trudności finansowe - 30,8%),
- podjęcie pracy zarobkowej - 16,3%.
- pomoc rodzinie w pracy - 15,4%.

Tabela 8. Najważniejsza przyczyna niekorzystania z turystyki

Wyszczególnienie	1994 r.	1995 r.			
		N 104		Szk. niepubl. N 8	
	%	Lb	%	Lb	%
- Dodatkowa nauka, uzupełn. zaległości w materiałach nauczania	1,0	3	2,9	-	-
- Trudności finansowe	28,0	32	30,8	4	50,0
- Podjęcie pracy zarobkowej	11,0	17	16,3	-	-
- Pomoc rodzinie w pracy	25,0	16	15,4	-	-
- Zły stan zdrowia	1,0	3	2,9	-	-
- Brak zgody rodziców	2,0	1	1,0	-	-
- Brak organizatora wyjazdu	3,0	4	3,8	1	12,5
- Brak ochoty wyjazdu	14,0	11	10,6		
- Inne przyczyna np. prakryki zawodowe	9,0	10	9,6	3	37,5
- Brak odpowiedzi	6,0	7	6,7	-	-

IV. AKTYWNOŚĆ TURYSTYCZNA MŁODZIEŻY W OKRESIE ZIMOWEJ PRZERWY SEMESTRALNEJ 1996 ROKU

1. Ogólny obraz krajowych i zagranicznych wyjazdów turystycznych młodzieży

W okresie zimowej przerwy semestralnej 1996 roku turystykę uprawiało 42,2% młodzieży w tym 11% zrealizowało wyjazd za granicę (tab. 9.).

Tabela 9. Uczestnictwo w turystyce, w okresie zimowej przerwy
semestralnej

Wyszczególnienie	1995		1996			
	N 2606		N 1503		Ucz.Szk.niepubl. N 174	
	Lb	%	Lb	%	Lb	%
- Nie uczestniczący w wyjazdach	1552	59,6	869	57,8	65	36,9
- Uczestniczący w wyjazdach	1054	40,4	634	42,2	111	63,1
w tym:						
- w wyjazdach za granicę	87	8,3	70	11,0	23	20,7

W stosunku do analogicznego okresu 1995 roku, wzrosła nieznacznie liczba młodzieży uczestniczącej w wyjazdach, w tym zwłaszcza w wyjazdach za granicę.

Zdecydowanie więcej (o 20%) wyjechało uczniów szkół niepublicznych.

Tendencja wzrostowa wyjazdów podczas ferii zimowych, choć nieznaczna, utrzymuje się od kilku lat.

Podczas ferii zimowych 1996 roku uczniowie szkół publicznych (89,4%) najczęściej wyjeżdżali 1-2 razy. Z ogólnej populacji badanych respondentów 41,6% przebywało poza domem od 7-14 dni. (tab. 10.)

Tabela 10. Częstotliwość, czas pobytu i rodzaj wyjazdu

Wyszczególnienie	1995 r.	1996 rok			
	N 1054	N 634		Uczn.szk.niepubl. N 111	
	%	Lb	%	Lb	%
Częstotliwość wyjazdów					
1-2 razy	90,0	567	89,4	104	93,7
3-4 razy	7,0	42	6,6	6	5,4
5-6 razy	1,0	14	2,2	-	-
7 razy i częściej	2,0	11	1,8	1	0,9
Czas trwania pobytu wg. liczby dni					
1 dzień	22,0	109	17,2	11	9,9
2-3 dni	13,0	103	16,2	5	4,5
4 dni	8,0	70	11,0	7	6,3
5-6 dni	15,0	81	12,8	13	11,7
7-14 dni	40,0	264	41,6	71	64,0
15-30 dni	2,0	6	0,9	4	3,6
pow. 30 dni	-	1	0,2	-	-
Organizacyjna forma pobytu					
obóz wypoczynkowy	5,0	37	5,8	18	16,2
inny obóz np. sportowy	4,0	29	4,6	10	9,0
obóz zdrowotny, sanatorium	-	4	0,6	-	-
wczasy z kimś z rodziny	9,0	57	9,0	20	18,0
wyjazd do rodziny, znajomych	69,0	404	63,7	48	43,2
inny wyjazd	23,0	154	24,3	26	23,4

Wyłączając wyjazdy jednodniowe 40% uczniów realizowało wyjazdy połączone z noclegiem.

W stosunku do przerwy zimowej 1995 roku zmalała liczba młodzieży wyjeżdżającej do rodziny i znajomych, natomiast na niezmiennym poziomie utrzymała się liczba przebywających na obozach wypoczynkowych i innych (5 - 4%). Ta forma organizacyjna 2-3 krotnie częściej dotyczyła uczniów szkół niepublicznych.

W wyjazdach za granicę (tab. 11.) podczas ferii zimowych 1996 roku uczestniczyło 11% uczniów szkół publicznych i dwukrotnie więcej (20,7%) szkół społecznych i prywatnych. Ci ostatni dwukrotnie częściej uczestniczyli w różnego rodzaju obozach.

Najwięcej uczniów, bo połowa w omawianym okresie, przebywało w Czechach i Słowacji oraz ponad 1/3 w Niemczech.

W stosunku do 1995 roku pojawiło się nowe zjawisko, a mianowicie wzrosła liczba przebywających w Austrii (o 4%) oraz we Francji (5,7%). Podobne tendencje występują, gdy idzie o uczniów szkół niepublicznych. W stosunku do 1995 roku wzrosła liczba młodzieży odwiedzającej kraje byłego ZSRR.

Środki transportu i baza noclegowa

Podobnie jak w 1995 roku (tab. 12.) uczniowie w swych podróżach najczęściej korzystali z samochodu osobowego (46,8%), PKP (41,0%) i PKS (30,4%). Nieznacznie wzrosła liczba uczniów z próby reprezentatywnej i szkół niepublicznych korzystających z samochodu, PKP oraz autokaru/autobusu.

Tabela 11. Odwiedzane kraje

Wyszczególnienie	1995	1996			
	N = 87	N = 70		Uczn.szk.niepubl. N = 23	
	%	Lb	%	Lb	%
Niemcy	23,0	26	37,1	4	26,1
Kraje byłego ZSRR	1,0	3	4,3	-	-
Czechy, Słowacja	53,0	35	50,0	12	52,2
Węgry	-	-	-	-	-
Bułgaria	1,0	-	-	-	-
Austria	6,0	7	10,4	4	17,4
Francja	-	4	5,7	-	-
Włochy	1,0	-	-	1	4,3
Wielka Brytania	1,0	-	-	-	-
Grecja	-	-	-	-	-
Turcja	-	-	-	-	-
Kraje Beneluksu	2,0	-	-	-	-
Kraje Skandynawskie	-	-	-	-	-
Inne kraje Europy	1,0	2	2,9	-	-
Stany Zjednoczone, Kanada	-	1	1,4	-	-
Inne kraje pozaeurop.	-	-	-	1	4,3

Tabela 12. Środki transportu i baza noclegowa wykorzystywane podczas wyjazdów w ferie zimowe 1996 roku

Wyszczególnienie	1995	1996			
	N 1054	N 634		Uczn.szk.niepubl. N 111	
	%	Lb	%	Lb	%
PKP	37,2	260	41,0	52	46,8
PKS	36,1	193	30,4	26	23,4
Prywatny samochód	44,9	297	46,8	64	57,7
Autokar/autobus	9,7	80	12,6	15	13,5
Komunikacja podmiejska	7,3	31	4,9	5	4,5
Motocykl/rower	2,8	7	1,1	-	-
Autostop	3,0	21	3,3	4	3,6
Samolot	0,2	1	0,2	2	1,8
Inaczej	3,9	21	3,3	3	2,7
=====					
Baza noclegowa					
=====					
Schronisko młodzieżowe, dom wycieczkowy	6,8	45	7,1	12	10,8
Kwatera prywatna, pensjonat	9,7	90	14,2	32	28,8
Mieszkanie rodziny/znajomych	67,7	400	63,1	48	43,2
Camping, pole namiotowe	0,8	3	0,5	-	-
Hotel, motel, zajazd	3,9	35	5,5	12	10,8
Ośrodek wczasowy/ /dom wczasowy	3,3	18	2,8	10	9,0
Domek letniskowy na działce	0,8	7	1,1	5	4,5
Inaczej	13,8	83	13,1	9	8,1

^x Odsetki nie sumują się, bowiem młodzież wskazywała na kilka danych.

Baza noclegowa, z której korzystali respondenci to przede wszystkim mieszkanie u rodziny (63,1%) i prywatna kwatera (14,2%).

Młodzież szkół niepublicznych rzadziej niż publicznych mieszkała u rodzin i dwukrotnie częściej w kwaterach prywatnych, pensjonatach i bazie hotelowej (10,8%).

Odnosić należy zmniejszenie się liczby młodzieży korzystającej z pobytu u rodziny i krewnych. Zjawisko to dotyczy zarówno sezonu letniego jak i zimowego.

2. Podstawowa przyczyna nieuczestniczenia w turystyce w czasie ferii zimowych

Nie uczestniczący w wyjazdach turystycznych w czasie ferii zimowych 1996 roku stanowili 57,8%.

Obraz przyczyn (tab. 13) a zwłaszcza ich rozkład różni się od uzasadnień niekorzystania z wyjazdu w czasie wakacji letnich 1995 roku.

Czynnikiem pierwszoplanowym jest obecnie - brak ochoty do wyjazdu (25,5%), a w dalszej kolejności trudności finansowe (22,7%).

Dwukrotnie częściej niż w ferie poprzedniego roku badani wskazują na czynnik zdrowotny, jako przeszkodę wyjazdu.

Młodzież szkół niepublicznych prawie równorzędnie jako przyczyny niekorzystania z wyjazdu w czasie ferii zimowych wymieniała potrzebę uzupełnienia wiadomości szkolnych (23,1%) oraz brak motywacji (ochoty) do wyjazdu (20,0%).

Tabela 13. Podstawowa przyczyna nieuczestniczenia w turystyce

Wyszczególnienie	1995	1996			
	%	Lb	%	Uczn.szk.niepubl.	
				Lb	%
- Dodatkowa nauka, uzupełn. zaległości w materiale naucz.	8,0	105	12,1	15	23,1
- Trudności finansowe	23,0	197	22,7	12	18,5
- Podjęcie pracy zarobkowej	9,0	40	4,6	1	1,5
- Pomoc rodzinie w pracy	8,0	54	6,2	5	7,7
- Zły stan zdrowia	5,0	90	10,4	10	15,4
- Brak zgody rodziców	2,0	13	1,5	-	-
- Brak organizatora wyjazdu	6,0	60	6,9	3	4,6
- Brak ochoty wyjazdu	25,0	222	25,5	13	20,0
- Inne przyczyny np. praktyki zawodowe	13,0	72	8,3	5	7,7
- Brak odpowiedzi	1,0	16	1,8	1	1,5

V. PLANY WYJAZDOWE MŁODZIEŻY DOTYCZĄCE WAKACJI LETNICH 1996 ROKU

1. Ogólny obraz krajowych i zagranicznych planów wyjazdowych

Plany wyjazdowe młodzieży są swoistą prognozą, a zarazem ukazują preferencje wyjazdowe młodych.

Na pytanie "Czy w 1996 roku przewidujesz wyjazdy poza miejscowość stałego zamieszkania w okresie wakacji letnich", twierdząco odpowiedziało 1399 uczniów szkół publicznych, co stanowi 93,1% oraz 170 uczniów szkół niepublicznych (96,6%). Tak więc w reprezentatywnej próbie respondentów 6,9% nie miało sprecyzowanych planów wyjazdowych (tab. 14).

Tabela 14. Plany wyjazdowe na wakacje letnie 1996 roku

Wyszczególnienie	N 1503		N 176	
	Lb	%	Lb	%
- Nie planują wyjazdów	104	6,9	6	3,4
- Planują wyjazdy	1399	93,1	170	96,6
=====				
w tym:				
=====				
- wyjazdy za granicę	554	39,6	124	72,9

Na podobnie sformułowane pytanie dotyczące planów wyjazdowych na wakacje letnie 1995 roku pozytywnie odpowiedziało 87,1%, a faktycznie zrealizowało je 92,3%.

Wyjazdy za granicę w 1995 planowało 35,2% uczniów, a zrealizowało je 30,9%. Tak więc plany wyjazdowe dotyczące turystyki zagranicznej są znacznie rozbudzone, a relatywnie w mniejszym stopniu realizowane.

Spośród planujących turystykę krajową w 1996 roku (tab. 15) do najbardziej preferowanych terenów turystycznych należeć będą:

- morze i okolice,
- góry i tereny podgórskie

Preferencje te dotyczą reprezentacji młodzieży i uczniów szkół niepublicznych.

Tabela 15. Preferowane tereny wyjazdów w kraju w 1996 r.^x

Wyszczególnienie	N 1399		N 170	
	Lb	%	Lb	%
Góry, tereny podgórskie	519	37,1	78	45,9
Morze	597	42,7	93	54,7
Pojezierza	290	20,7	45	26,5
Konkretne miasta, miejscowości	322	23,0	43	25,3
Podróże po całym kraju	294	21,1	37	21,8

^x Odsetki nie sumują się ponieważ badany mógł wskazać kilka odpowiedzi.

Plany dotyczące wyjazdów za granicę w okresie wakacji letnich 1996 zadeklarowało blisko 40% młodzieży z próby reprezentatywnej i blisko 3/4 (72,9%) uczniów szkół niepublicznych.

Na podstawie danych z 1995 roku plany te w dużym stopniu zdają się być realne, choć częściowo pozostaną w sferze marzeń.

Dokąd planują młodzi ludzie wyjechać ? Jakie kraje są szczególnie preferowane w turystyce zagranicznej, przedstawiają dane tab. 16.

Tabela 16. Preferowane kraje zagraniczne

Wyszczególnienie	N 554		Uczn.szk.niepubl. N 124	
	Lb	%	Lb	%
Niemcy	165	29,8	24	19,4
Kraje byłego ZSRR	7	1,3	2	1,6
Czechy, Słowacja	60	10,8	7	5,6
Węgry	13	2,3	2	1,6
Bułgaria	1	0,2	1	0,8
Austria	18	3,2	-	-
Francja	110	19,9	25	20,2
Włochy	101	18,2	27	21,8
Wielka Brytania	56	10,1	25	20,2
Grecja	16	2,9	3	2,4
Turcja	3	0,5	3	2,4
Kraje Beneluksu	32	5,8	6	4,8
Kraje Skandynawskie	19	3,4	4	3,2
Inne Kraje Europy	62	11,2	37	29,8
Stany Zjednoczone, Kanada	26	4,7	11	8,9
Inne kraje pozaeuropejskie	31	5,6	6	4,8

Z próby reprezentatywnej, młodzież preferuje wyjazd do Niemiec (29,8%), a następnie do Francji i Włoch (odpowiednio 19,9 i 18,2%) oraz co dziesiąty do Wielkiej Brytanii. Uczniowie szkół niepublicznych głównie Francję, Włochy, Wielką Brytanię (20,0%), w dalszej kolejności Niemcy. Dwukrotnie częściej pragną też zwiedzić kraje pozaeuropejskie. Przypuszczać można, że plany te zostaną w części zrealizowane, a Francja, Włochy, Wielka Brytania będą osiągalne. Najbardziej jednak realne są Niemcy oraz Czechy i Słowacja. Ważne jest, że wzrasta wskaźnik młodzieży poznającej kulturę innych krajów, odwiedzając je, co wyraźnie zaznaczyło się w 1995 roku.

VI. DETERMINANTY AKTYWNOŚCI TURYSTYCZNEJ

Uczestnictwo w turystyce, poza czynnikiem subiektywnym, formułowanym jako "brak ochoty wyjazdu" determinowały w znacznym stopniu poniższe czynniki (tab. 17):

- typ szkoły w której uczą się badani,
- miejscowość zamieszkania oraz
- sytuacja materialna rodziny badanych.

Najbardziej aktywni turystycznie w 1995 roku w tym także podczas wakacji letnich byli licealiści a zwłaszcza uczniowie liceów ogólnokształcących.

Młodzież zamieszkująca miasta średniej wielkości i miasta duże, częściej niż zamieszkująca pozostałe typy miejscowości uprawiała turystykę śródroczną jak też wakacyjną - podczas najdłuższej przerwy w nauce - wakacji letnich.

Podkreślenia wymaga fakt, iż siła czynnika silnie determinującego uczestnictwo w turystyce, w czasie całego roku, jakim są warunki bytowe rodziny, maleje w okresie wakacji letnich, a szerzej w okresie dłuższych przerw w nauce (np. ferii zimowych). Przypuszczać można, iż zarówno rodzina jak sama młodzież gromadzi środki finansowe na zorganizowanie wyjazdowego wypoczynku wakacyjnego.

Uczestnictwo w turystyce w 1995 roku i w okresie zimowej przerwy
semestralnej 1996 roku wg wybranych cech demograficzno-społecznych

Dane demograficzno-społeczne		Uczestnictwo w wyjazdach, w tym:					
		Ogółem - 1995 r.		Podczas wakacji let- nich 1995 r.		Podczas ferii zimowych 1996 r.	
		Lb	%	Lb	%	Lb	%
Płeć	Chłopcy	627	91,5	580	84,7	279	40,7
	Dziewczęta	736	90,0	689	84,2	355	43,4
Typ szkoły	ZSZ	236	79,7	210	70,9	88	29,7
	LZ, TZ	575	90,3	531	83,4	277	43,5
	LO	552	96,8	528	92,6	269	47,2
Klasa	I	414	90,6	382	92,3	200	43,8
	II	361	88,5	331	91,7	160	39,2
	III	350	91,9	318	90,9	161	42,3
	IV	238	92,6	228	95,8	113	44,0
Miejsce zamiesz- kania	do 20 tys. mieszkańców	180	90,9	168	93,3	95	48,0
	20-100 tys. mieszkańców	394	96,3	383	97,2	175	42,8
	pow. 100 tys. mieszkańców	443	94,9	425	95,9	213	45,6
	wieś	346	80,7	283	81,8	151	35,2
Sytuacja material- na	Bardzo dobra, dobra	659	95,0	629	95,4	334	48,1
	Przeciętna	643	89,4	577	89,7	266	37,0
	Raczej zła, zła	61	67,0	61	86,9	34	37,3

Uwagi końcowe

W 1995 roku w różnego rodzaju wyjazdach uczestniczyło 91% uczniów. Liczba młodzieży uprawiającej turystykę zwiększyła się o 3% w stosunku do 1994 roku.

Widoczny wzrost aktywności turystycznej odnotowano w okresie wakacji letnich, podczas których wyjechało 92,3% uczniów (o 5% więcej niż w 1994 r.).

Zwiększył się o 9% udział młodzieży w wyjazdach za granicę (30,0%).

Wskaźnik odwiedzających wielokrotnie inne kraje systematycznie wzrasta.

Podczas wakacji letnich ponad połowa (57%) młodzieży wyjeżdżała poza miejscowość stałego zamieszkania 1-2 razy ale też 1/4 uczniów realizowała wyjazd 3-4 razy i blisko połowa (47,7%) wyjazdy trwające 7-14 dni.

O 5% młodzieży więcej niż w 1994 roku uczestniczyło w wyjazdach wczasowych z kimś z rodziny, natomiast nie zmienił się obraz uczestnictwa w obozach wypoczynkowych i obozach turystyki kwalifikowanej.

Czynnikami blokującymi uprawianie turystyki były trudności finansowe. O 5,0% wzrosła liczba uczniów uzasadniających nieuczestniczenie w turystyce podejmowaniem pracy zarobkowej.

Badania wykazały, że w okresie zimowej przerwy semestralnej 1996 roku wzrosła liczba uczniów uprawiających turystykę - w kraju 42,2%, za granicą 11% i wskaźnik ten ma tendencję wzrostową w przekroju kilku lat.

Na podstawie planów wyjazdowych dotyczących wakacji letnich 1996 roku można wnioskować, że zrealizuje je 93-95% młodzieży, w tym wyjazdy za granicę dotyczyć będą około 30-35% uczniów.

Wpływ na realizację zamierzeń będą miały czynniki finansowe i pogodowe.

Potencjalnie korzystniejsze warunki wyjazdowe, na tle próby reprezentatywnej, będzie mieć młodzież szkół niepublicznych.